

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий юридичний інститут
Кафедра трудового, екологічного та аграрного права

Н. Р. КОБЕЦЬКА

**ДОЗВІЛЬНА СИСТЕМА
У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ:
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ**
для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи
здобувачів вищої освіти заочної форми навчання
спеціальності 081 Право

Івано-Франківськ
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
2023

*Рекомендовано до друку вченою радою Навчально-наукового юридичного інституту
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(протокол № 1 від 29 серпня 2023 року)*

Рецензенти:

Розвадовський В.І., кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Яремак З.В., кандидатка юридичних наук, доцентка, завідувачка кафедри трудового, екологічного та аграрного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Кобецька Н. Р.

К55 Дозвільна система у сфері використання природних ресурсів: методичні вказівки для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти заочної форми навчання спеціальності 081 Право. Електронне видання. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2023. 33 с.

Методичні вказівки розроблені на основі освітньої програми підготовки здобувачів освітнього рівня магістр за спеціальністю 081 Право навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Навчально-методична розробка є складовою методичного забезпечення вивчення вибіркової освітньої компоненти «Дозвільна система у сфері використання природних ресурсів» та покликана сприяти студентам у розумінні змісту, основних вимог, завдань, джерельної бази під час підготовки до занять та контролю знань. Вона включає: програму курсу, тематику семінарських і практичних занять, короткі методичні рекомендації, що полегшать підготовку до заняття, деталізований перелік питань, які виносяться на обговорення на заняттях, практичні завдання, завдання для самостійної роботи, тестові завдання для самостійної перевірки знань, перелік літератури та розширений перелік нормативно-правових актів, які регулюють відповідний вид відносин, станом на 01.09.2023.

Методична розробка призначена для здобувачів вищої освіти, викладачів.

УДК 349.6:330.15]33.025.15:502.14(072)

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ	10
Заняття 1. Тема: Суть і особливості дозвільної системи у сфері використання природних ресурсів. Природоресурсні дозволи: поняття, особливості, види	10
Заняття 2. Тема: Дозвільна процедура: поняття, особливості, суб'єкти, стадії	12
Заняття 3. Тема: Дозвільна система у відносинах надрокористування. Дозвільна система у відносинах лісокористування та використання природних рослинних ресурсів	15
Заняття 4. Тема: Дозвільна система у відносинах водокористування. Дозвільна система у відносинах використання об'єктів тваринного світу	19
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	23
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ ...	25

ПЕРЕДМОВА

Правове регулювання екологічних, в тому числі природноресурсових відносин, пов'язане головним чином із заборонами, обов'язками, приписами, обмеженнями, спрямованими на захист загального суспільного інтересу в збереженні довкілля та природних багатств. У системі адміністративних механізмів регулювання охорони і використання природних ресурсів окреме місце займають дозвільні процедури, з дією яких пов'язане виникнення відносин спеціального природокористування. Як зазначається в ст. 38 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» «...в порядку спеціального використання природних ресурсів громадянам, підприємствам, установам і організаціям надаються у володіння, користування або оренду природні ресурси на підставі спеціальних дозволів, зареєстрованих у встановленому порядку, за плату для здійснення виробничої та іншої діяльності, а у випадках, передбачених законодавством України, – на пільгових умовах». Порядок надання дозволів на здійснення спеціального використання природних ресурсів регулюється природоресурсним законодавством. З прийняттям Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», який визначає правові та організаційні засади функціонування дозвільної системи у сфері господарської діяльності, дозвільні механізми природокористування перейшли під його регулювання, зберігши при цьому свою специфіку.

Вибіркова освітня компонента «*Дозвільна система у сфері використання природних ресурсів*» є складовою освітньо-професійної програми Право підготовки здобувачів освітнього рівня магістр за спеціальністю 081 Право та спрямована на поглиблення та удосконалення теоретичних знань і практичних вмінь та навичок щодо самостійного розв'язання завдань, пов'язаних із правовим регулюванням дозвільної системи в сфері спеціального природокористування. В умовах зміни підходів до розуміння характеру взаємовідносин між органами державної влади і господарюючими суб'єктами, суті управлінської діяльності, управлінських відносин, інтеграції до світових процесів вирішення екологічних проблем, юристи повинні знати специфіку процедур надання документів дозвільного характеру у природоресурсній сфері, які є правовстановлюючими та правопідтверджуючими документами здійснення природокористування. Вивчення цієї дисципліни закладає основи для формування навичок застосування нормативних приписів на практиці при розробці та забезпеченні юридичного супроводу господарської та іншої діяльності щодо використання природних ресурсів; розуміння, застосування та набуття практичних вмінь роботи адміністраторів центрів надання адміністративних послуг; розв'язання практичних конфліктних ситуацій щодо відмови у наданні, анулювання природоресурсних дозволів, припинення права природокористування.

При вивченні навчальної дисципліни студентами заочної форми навчання використовуються такі форми навчальної роботи: лекції, семінарські заняття, консультації, самостійна робота.

Семінарське заняття – вид навчального заняття, на якому викладач організовує обговорення студентами питань з попередньо визначених робочою навчальною програмою тем. Семінарські заняття проводяться у формі бесіди, рецензування та обговорення рефератів, доповідей, дискусій. *Практичне заняття* – це вид навчального заняття, на якому викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентами відповідно сформульованих завдань.

На заняттях з навчальної дисципліни «Дозвільна система у сфері використання природних ресурсів» поєднуються форми проведення семінарських та практичних занять, фронтальне та індивідуальне опитування студентів, усна і письмова перевірка знань, детальний аналіз практичних завдань – реальних юридичних справ та фактів. Перелік тем семінарських занять визначений силабусом. Семінарські (практичні) заняття проводяться з основних тем навчальної програми і є ефективною формою закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях і під час самостійної роботи з навчальною і науковою літературою. Головна мета семінарських (практичних) занять – опанування студентами навчальної дисципліни, забезпечення глибокого і всебічного аналізу та колективного обговорення основних проблем курсу, формування вміння творчого застосування отриманих знань на практиці.

Цей посібник містить вимоги, питання, практичні завдання і перелік джерел для забезпечення підготовки студентів заочної форми до семінарських (практичних) занять. До кожної теми, що виноситься для аналізу на семінарське заняття, подана коротка анотація, в якій вказується на чому потрібно зосередити увагу при вивченні теми. До тем також поданий перелік питань, що носять конкретний, деталізований характер і цим самим забезпечують глибше розуміння теми та акцентують увагу на основних положеннях законодавства, а також перелік спеціальної літератури та чинних нормативно-правових актів. На заняттях також передбачається аналіз судової практики на основі судових рішень, що подані відповідно з темами. Такі практичні завдання у формі аналізу судових рішень передбачають аналіз справи за схемою:

- 1) стислий виклад суті позовних вимог;
- 2) короткий аналіз аргументів сторони 1;
- 3) короткий аналіз аргументів сторони 2;
- 4) обґрунтування рішення суду;
- 5) остаточний результат судового розгляду справи;
- 6) правова позиція (позиції) Верховного Суду (якщо йдеться про справу, що розглядалась Верховним Судом) у цій справі, що стали обов'язковими для судової практики.

Самостійна робота студента включає:

- опрацювання лекційного матеріалу і рекомендованої літератури;
- аналіз літератури та електронних джерел інформації з відповідної тематики;
- вивчення матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання;
- підготовка до практичних (семінарських) занять;
- виконання завдань для самостійної роботи;

- тестова самоперевірка знань.

Контроль за самостійною роботою студентів може здійснюватися викладачем у таких формах:

- поточний контроль засвоєння знань на основі оцінки усної відповіді на питання, повідомлення, доповіді тощо (на практичних або семінарських заняттях);
- тестування;
- підсумкове оцінювання знань програмового матеріалу – залік.

До цієї навчально-методичної розробки включений розділ «Завдання для самостійної роботи», в якому містяться додаткові практичні завдання у формі ситуаційних задач. При вирішенні практичних завдань, насамперед, необхідно проаналізувати коло відносин, які склалися, та вибрати правові норми, що підходять для врегулювання в даному випадку. Вибравши норму, слід переконатись в її чинності та аутентичності тексту, перевірити межі дії, щоб впевнитись, що саме вона (чи кілька норм), стануть нормативною підставою правової кваліфікації. В процесі аналізу норми відбувається також її тлумачення, з'ясування змісту з урахуванням вивчених теоретичних положень. Правова кваліфікація представляє собою юридичну оцінку всієї сукупності фактичних обставин справи шляхом віднесення конкретного випадку до сфери дії певних юридичних норм. Відповідь – вирішення практичних завдань повинна бути максимально повною, обґрунтованою, з посиланням на конкретні статті нормативно-правових актів та визначенням можливих варіантів вирішення, які можуть відрізнитися в залежності від зміни обставин. Перевірка вирішення задач може відбуватися або під час аналізу відповідної теми на семінарському занятті, або під час індивідуальних навчальних консультацій.

Основою підготовки до занять виступають такі базові *навчальні та наукові джерела*:

1. Екологічне право : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / за ред. А. П. Гетьмана. Харків : Право, 2019. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/734/3_Ekologichne%20pravo_Pidruchnik_vnutri.pdf.
2. Екологічне право України. Академічний курс : підручник / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. Київ : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008.
3. Кобецька Н. Р. Дозвільне і договірне регулювання використання природних ресурсів в Україні: питання теорії та практики : монографія. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. URL: <http://personal.pu.if.ua/depart/nadiia.kobetska/resource/file/%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%9A%D0%BE%D0%B1%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>.
4. Про адміністративні послуги : науково-практичний коментар до Закону України / за заг. ред. В. П. Тимощука. Київ : ФОП О. М. Москаленко, 2013. URL: http://pravo.org.ua/files/Adminposlугy/Komentar_Final_pdf.
5. Закон України «Про адміністративну процедуру»: загальні прозорі правила взаємодії між державою та громадянами й бізнесом : посібник для публічних службовців. Київ, 2022. URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2022/10/20/20221020092133-70.pdf>.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Тема 1. Суть і особливості дозвільної системи у сфері використання природних ресурсів

Поняття дозвільної системи: законодавчі та доктринальні підходи. Адміністративно-правова природа дозвільної системи. Співвідношення дозвільної діяльності та інституту адміністративних послуг. Особливості дозвільної системи в сфері господарської діяльності. Співвідношення дозвільної системи у сфері господарської діяльності та ліцензування господарської діяльності.

Дозвільна функція управління в сфері раціонального використання і охорони природних ресурсів. Законодавче регулювання надання дозволів на право використання природних ресурсів. Надання дозволів та екологічне ліцензування: суть, співвідношення.

Теоретичні підвалини функціонування дозвільної системи у сфері використання природних ресурсів. Принципи дозвільної системи у сфері використання природних ресурсів. Поняття та особливості дозвільної системи у сфері використання природних ресурсів. Функції дозвільної системи у сфері використання природних ресурсів.

Тема 2. Природоресурсні дозволи: поняття, особливості, види

Поняття «дозвіл», «ліцензія», «документ дозвільного характеру». Дозволи як адміністративні акти: основні характеристики.

Природоресурсні дозволи: поняття, особливості. Роль дозволів у відносинах використання природних ресурсів.

Система природоресурсних дозволів. Документи дозвільного характеру у відносинах надкористування. Документи дозвільного характеру у відносинах водокористування. Документи дозвільного характеру у відносинах лісокористування та використання об'єктів рослинного світу. Документи дозвільного характеру у відносинах використання об'єктів тваринного світу та водних біоресурсів. Документи дозвільного характеру у відносинах використання природних ресурсів на особливо охоронюваних територіях екомережі, природно-заповідного фонду.

Класифікація природоресурсних дозволів: за видами природних об'єктів; за формою; за підставами надання; за значенням тощо.

Вимоги до змісту і структури природоресурсних дозволів. Обов'язкові реквізити природоресурсних дозволів.

Тема 3. Дозвільна процедура: поняття, особливості, суб'єкти, стадії

Суть та розуміння понять «адміністративна процедура», «адміністративний процес», «адміністративне провадження», «дозвільна процедура», «дозвільне провадження». Місце дозвільних процедур у системі адміністративних процедур.

Поняття і особливості дозвільних процедур щодо використання природних ресурсів. Нормативно-правове регулювання дозвільних процедур. Суб'єкти видачі, анулювання переоформлення природоресурсних дозвільних документів. Повноваження державних органів та інших суб'єктів щодо видачі природоресурсних дозволів.

Організаційно-правовий порядок реалізації дозвільних процедур. Нормативно-правові засади функціонування центрів надання адміністративних послуг. Особливості застосування конкурентного порядку надання природоресурсних дозволів.

Стадії дозвільної процедури. Порядок проходження окремих стадій дозвільних процедур: подання заяви про отримання природоресурсного дозволу, розгляд заяви, прийняття рішення. Факультативні (необов'язкові) стадії дозвільної процедури. Співвідношення анулювання дозволу та припинення права спеціального природокористування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Тема 4. Дозвільна система у відносинах надрокористування

Нормативно-правове регулювання надання надр в користування. Спеціальний дозвіл на користування надрами: поняття, правова природа. Підстави надання спеціальних дозволів на користування надрами.

Суб'єкт надання спеціальних дозволів на користування надрами. Порядок надання дозволу. Особливості організації і проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами. Випадки надання дозволів без проведення аукціону. Прийняття рішення про надання дозволу. Підстави відмови від надання дозволу, продовження (відмови в продовженні) строку дії дозволу, переоформлення дозволу, внесення змін до дозволу, видачі дублікату дозволу. Підстави та порядок зупинення дії спеціального дозволу. Співвідношення анулювання дозволу на користування надрами та припинення надрокористування.

Тема 5. Дозвільна система у відносинах лісокористування та використання природних рослинних ресурсів

Види спеціального використання лісових ресурсів. Підстави набуття права спеціального використання лісових ресурсів. Види документів дозвільного характеру у відносинах використання лісових та природних рослинних ресурсів.

Підстави та порядок видачі лісорубних квитків. Суб'єкт видачі лісорубних квитків. Документи, необхідні для одержання лісорубного квитка. Види спеціального використання лісових ресурсів, право на здійснення яких підтверджується лісорубним квитком.

Підстави та порядок видачі лісових квитків. Суб'єкт видачі лісових квитків. Документи, необхідні для одержання лісового квитка.

Документи дозвільного характеру у відносинах спеціального використання природних рослинних ресурсів.

Підстави і порядок анулювання дозволу і припинення права використання лісових ресурсів.

Тема 6. Дозвільна система у відносинах водокористування

Види спеціального водокористування: загальна характеристика. Дозвіл на спеціальне водокористування: поняття, функції.

Підстави видачі дозволів на спеціальне водокористування. Перелік і зміст документів, що представляються водокористувачем для отримання дозволу на спеціальне водокористування. Особливості дозвільної процедури у відносинах спеціального водокористування. Суб'єкти видачі та погодження дозволів на спеціаль-

не водокористування. Зміст та структура дозволів на спеціальне водокористування.

Підстави і порядок припинення права спеціального водокористування.

Тема 7. Дозвільна система у відносинах використання об'єктів тваринного світу

Спеціальне використання об'єктів тваринного світу: види, загальний порядок набуття права. Спеціальне використання водних біоресурсів: правовий режим.

Види документів дозвільного характеру у відносинах спеціального використання об'єктів тваринного світу. Суб'єкти видачі дозволів.

Дозволи на добування мисливських тварин: правове регулювання, види, відмінності. Порядок отримання ліцензії на добування мисливських тварин, особливості ліцензій на добування мисливських тварин як документів дозвільного характеру. Відстрільні картки як різновиди дозволів на добування мисливських тварин. Дозволи на селекційний відстріл, дозволи на проведення відбіркового діагностичного відстрілу: суть, підстави та порядок надання.

Дозволи на використання диких тварин та інших об'єктів тваринного світу для наукових, культурно-освітніх, виховних, естетичних та інших цілей.

Підстави, види та порядок видачі дозволів на спеціальне використання водних біоресурсів.

Тема 8. Дозвільна система у відносинах використання природних ресурсів в межах спеціальних природоохоронних територій

Дозволи на спеціальне використання рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення видів тваринного і рослинного світу: підстави надання, суб'єкти надання і отримання, порядок надання. Вимоги до змісту дозволів на спеціальне використання рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення видів тваринного і рослинного світу.

Дозволи на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України: нормативно-правове регулювання. Особливості здійснення спеціального використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Підстави, порядок суб'єкти видачі та отримання дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України.

Дозвільні документи на використання природних ресурсів континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

ЗАНЯТТЯ 1 (2 год.).

ТЕМА: СУТЬ І ОСОБЛИВОСТІ ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ПРИРОДОРЕСУРСНІ ДОЗВОЛИ: ПОНЯТТЯ, ОСОБЛИВОСТІ, ВИДИ

Дозвільна система традиційно відноситься до категорії адміністративно-правових режимів та у широкому розумінні розглядається науковцями як врегульована правом сукупність суспільних відносин між суб'єктами адміністративної влади і громадянами (організаціями), що виникають у зв'язку з видачею дозволу на заняття певною діяльністю і подальшим наглядом за дотриманням правил і умов здійснення дозволеної діяльності. Особливу роль відіграє дозвільна система щодо підприємницької, господарської діяльності. Її правовою основою в Україні є Господарський кодекс України, Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності». У системі господарських відносин регулювання дозвільної системи включає владно-організуючу та господарську складову.

До об'єктів, на які видаються документи дозвільного характеру, Законом України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» віднесені і природні ресурси. В системі дозвільного регулювання природоресурсні дозволи мають свої особливості, що дають підстави виокремлення їх в самостійну групу документів дозвільного характеру, а відносини дозвільного регулювання – в предмет комплексного міжгалузевого інституту екологічного (в першу чергу, природоресурсного права).

Тема заняття передбачає науково-теоретичний аналіз і розуміння дозвільної системи загалом, особливостей дозвільної системи в сфері господарської діяльності, співвідношення цього інституту з інститутом ліцензування господарської діяльності та, на основі цього, визначення поняття і особливостей дозвільної системи у сфері використання природних ресурсів.

При вивченні даної теми студенти повинні проаналізувати законодавство, наукову та навчальну літературу та виявити сутність, специфічні ознаки, функції дозвільної системи в сфері використання природних ресурсів, а також систему та особливості документів дозвільного характеру в цій сфері. У процесі аналізу природоресурсних дозволів слід вивести їх законодавчо закріплені види, єдині вимоги до змісту, структури та форми.

Питання для обговорення:

1. Адміністративно-правова природа дозвільної системи. Особливості дозвільної системи в сфері господарської діяльності.
2. Співвідношення дозвільної системи у сфері господарської діяльності та ліцензування господарської діяльності.
3. Поняття та особливості дозвільної системи у сфері використання природних ресурсів.
4. Функції дозвільної системи у сфері використання природних ресурсів.

5. Дозволи як адміністративні акти: основні характеристики.
6. Природоресурсні дозволи: поняття, особливості, функції.
7. Система природоресурсних дозволів та їх нормативно-правове закріплення.
8. Загальні вимоги до змісту і структури природоресурсних дозволів.

Практичне завдання:

Оформіть в електронному вигляді таблицю характеристики природоресурсних дозволів. Заповніть першу колонку переліком видів природоресурсних дозволів. Наступні стовпчики заповнюйте на кожне наступне заняття, на якому буде аналізуватися той чи інший вид дозвільних документів.

Назва документа дозвільного характеру	Підстави (нормативно-правове регулювання)			
	відмови у видачі дозволу	відмови у продовженні терміну дії дозволу	зупинення дії дозволу	анулювання дозволу
Спеціальний дозвіл на користування надрами				
....				
.....				
.....				

Література:

1. Апанасенко К. І. Дозвільні правовідносини у сфері господарювання: проблеми теорії і практики : монографія. Київ : ДУ «Інститут економіко-правових досліджень ім. В. К. Макутова Національної академії наук України», 2020. 430 с. URL: http://www.iepd.kiev.ua/wp-content/uploads/2020/12/Апанасенко_монографія_остання-ред-secured1.pdf.
2. Романяк М. М. Адміністративно-правові засади дозвільної діяльності у сфері забезпечення екологічної безпеки : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Ірпінь, 2010. 21 с.
3. Джафарова О. В. Дозвільна діяльність органів публічної адміністрації в Україні: адміністративно-правові засади : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.07. Харків, 2015. 45 с.
4. Шило С. М. Дозвільна система як особливий вид діяльності органів публічної адміністрації. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Право.* 2023. Вип. 75. Т. 1. С. 305–310. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/52965>.
5. Кобецька Н. Р. Ліцензування і видача дозволів як засоби державного регулювання використання природних ресурсів. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України* : збірник наукових статей. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-тет ім. В. Стефаніка, 2015. Вип. 38. С. 160–173. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/9047/1/937-Article%20Text-1865-1-10-20191025.pdf>.
6. Кобецька Н. Р. Особливості дозвільної системи у сфері спеціального використання природних ресурсів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право.* 2014. Вип. 24. Т. 3. С. 12–15. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/7036/1/Особливості%20дозвільної%20системи%20у%20сфері%20спеціального%20використання%20природних%20ресурсів.pdf>.
7. Кобецька Н. Р. Природоресурсні дозволи в системі документів дозвільного характеру. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право.* 2016. Вип. 36. Т. 1. С. 193–196. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/3452.pdf>.

Нормативно-правові акти:

Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.

Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності : Закон України від 6.09.2005 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2806-15>

Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 2.03.2015 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/222-19>.

Про адміністративні послуги : Закон України від 6.09.2012 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.

Про перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності : Закон України від 19.05.2011 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3392-17>.

Кодекс України про надра від 27.07.1994. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80>.

Водний Кодекс України від 06.06.1995. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80>.

Лісовий Кодекс України в редакції від 8.02.2006. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>.

Про мисливське господарство та полювання : Закон України від 22.02.2000. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1478-14>.

Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів : Закон України від 8.07.2011. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3677-17>.

Про Червону книгу України : Закон України від 7.02.2002. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3055-14>

Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 10.06.1992. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>.

ЗАНЯТТЯ 2 (2 год.).

ТЕМА: ДОЗВІЛЬНА ПРОЦЕДУРА: ПОНЯТТЯ, ОСОБЛИВОСТІ, СУБ'ЄКТИ, СТАДІЇ

У системі адміністративних механізмів регулювання охорони і використання природних ресурсів окреме місце займають дозвільні процедури, з реалізацією яких пов'язане виникнення відносин спеціального природокористування. Детальна регламентація в законодавстві діяльності органів держави щодо надання документів дозвільного характеру, забезпечує необхідні юридичні гарантії реалізації прав та інтересів суб'єктів. Процесуальні норми дозволяють упорядкувати процес прийняття владних рішень та їх виконання, оскільки встановлюють конкретні технічні правила реалізації виконавчими органами держави та їх посадовими особами покладених на них повноважень. Це, своєю чергою, мінімізує можливість суб'єктивістських відхилень та сприяє підвищенню ефективності управління.

При вивченні відповідної теми студенти повинні набути знань щодо доктринальних підходів розуміння дозвільної процедури у відносинах використання природних ресурсів та практичні навички роботи адміністраторів при наданні адміністративних послуг щодо дозвільних документів.

З теоретичної точки зору треба знати поняття, особливості та теоретичні підходи до розуміння адміністративної процедури загалом, співвідношення

цього поняття з поняттям адміністративного процесу, специфіку дозвільних процедур у відносинах надання в користування природних ресурсів. Слід також звернутися до нормативно-правових актів, що регулюють правовий режим окремих природних об'єктів та ресурсів, та визначити компетенцію державних органів, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів щодо надання природоресурсних дозволів.

Окреме питання стосується виокремлення стадій дозвільної процедури відповідно до приписів законодавчих актів та практики їх реалізації. При підготовці до заняття необхідно проаналізувати Закон України «Про адміністративні послуги», Закон України «Про дозвільну систему в сфері господарської діяльності» і з'ясувати організаційний механізм надання документів дозвільного характеру. Слід також ознайомитись з підзаконними нормативно-правовими актами, які регламентують діяльність Центрів надання адміністративних послуг, інтернет-сторінками відповідних територіальних Центрів для глибшого розуміння практичних аспектів їх діяльності.

Питання для обговорення:

1. Місце дозвільних процедур у системі адміністративних процедур.
2. Поняття і особливості дозвільних процедур щодо використання природних ресурсів.
3. Суб'єкти видачі, анулювання, переоформлення природоресурсних дозвільних документів. Повноваження державних органів та інших суб'єктів щодо видачі природоресурсних дозволів.
4. Стадії дозвільної процедури. Порядок проходження окремих стадій дозвільних процедур.
5. Основи інституту адміністративних послуг: нормативно-правове регулювання, суб'єкти, порядок, організаційне забезпечення.
6. Нормативно-правові засади функціонування центрів надання адміністративних послуг.

Практичні завдання:

1. Ознайомтесь з ухвалою Вищого адміністративного суду України (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/66745522>) та проведіть аналіз правового регулювання підстав відмови в наданні документів дозвільного характеру відповідно до Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» та актів природоресурсного законодавства.
2. Заповніть таблицю щодо всіх документів дозвільного характеру у сфері використання природних ресурсів, суб'єктів їх надання та нормативного закріплення їх повноважень:

№ з/п	Вид документу дозвільного характеру	Суб'єкт надання дозволу	Нормативно-правова підстава
1.	Спеціальний дозвіл на користування надрами	Державна служба геології та надр України	п. 2 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами; п.9-11 п. 4 Положення про Державну службу геології та надр України
2.			
3.			
.....			

Література:

1. Адміністративна процедура : навч. посіб. / І. В. Бойко, О. Т. Зима, О. М. Соловйова, А. М. Школик. Харків : Право. 2019. 206 с.
2. Завірюха Г. С. Дозвільні процедури у сфері підприємницької діяльності (адміністративно-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Київ, 2011.
3. Боднар Г. Л. Сучасний стан надання адміністративних послуг в Україні за умов децентралізації. *Центральноукраїнський вісник права та публічного управління*. 2023. Вип. 1. С. 5–1. URL: <https://cuj.dnuvs.ukr.education/index.php/cuj/article/view/3>.
4. Ковбас І. В., Коваль В. О. Поняття, ознаки та сутність адміністративних послуг в Україні. *Юридичний бюлетень*. 2023. Вип. 29. С. 236–342. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/96f633a1-8b95-46ec-ac65-98862b7b8770/content#page=236>.
5. Берназюк О. Адміністративні електронні послуги: поняття та умови впровадження в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 5. С. 196–199. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/5/37.pdf>
6. Маркова О. О. Дозвільна процедура в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. Вип. 6 (35). С. 126–133. URL: <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/704/1035>.
7. Краковська А., Бабик М. Цифровізація адміністративних послуг в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Право*. 2022. Вип. 70. С. 329–334. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/258976>.
8. Манько Г. В. Зарубіжний досвід здійснення адміністративних процедур у сфері захисту довкілля та природних ресурсів. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2021. Вип. 3 (15). С. 175–181. URL: <http://journals.maup.com.ua/index.php/expert/article/view/1907>.

Нормативно-правові акти:

- Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності : Закон України від 6.09.2005 р. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2806-15>.
- Про адміністративні послуги : Закон України від 6.09.2012 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.
- Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг : Закон України від 15.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-20#n2>.
- Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-IX#Text>.
- Про затвердження Положення про Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України: постанова Кабінету Міністрів України від 25.06.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/614-2020-%D0%BF#Text>.
- Про затвердження Положення про Державну службу геології та надр України: постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1174-2015-%D0%BF>.

Про затвердження Положення про Державне агентство лісових ресурсів України : постанова Кабінету Міністрів України від 8.10.2014. URL: [http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/ 521-2014-%D0%BF](http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/521-2014-%D0%BF).

Про затвердження Положення про Державне агентство меліорації та рибного господарства України : постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 р. № 895. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/895-2015-%D0%BF>.

Про затвердження Положення про Державне агентство водних ресурсів України : постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/393-2014-%D0%BF>.

Про затвердження Примірного регламенту центру надання адміністративних послуг : постанова Кабінету Міністрів України від 1.08.2013. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/588-2013-%D0%BF>.

Про затвердження Примірного положення про центр надання адміністративних послуг : постанова Кабінету Міністрів України від 20.02.2013. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/118-2013-%D0%BF>.

Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг : розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.05.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/523-2014-%D1%80#Text>.

Про затвердження Положення про обласні управління лісового та мисливського господарства Державного агентства лісових ресурсів України : наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 26.03.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0694-21#n8>.

Про затвердження Положення про органи рибоохорони Державного агентства рибного господарства України : наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 19.01.2012. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0379-12>.

ЗАНЯТТЯ 3 (2 год.).

ТЕМА: ДОЗВІЛЬНА СИСТЕМА У ВІДНОСИНАХ НАДРОКОРИСТУВАННЯ.

Стратегічна важливість корисних копалин як мінерально-сировинної бази розвитку економіки держави зумовлює жорстку регламентацію порядку надання надр в користування. Детальне регулювання цього порядку є одним із заходів недопущення самовільного, безгосподарного використання надр, забезпечення їх охорони і раціонального надрокористування. Аналіз законодавчо встановлених механізмів набуття права користування надрами, юридичного оформлення цього права, що представляє собою доволі складну процедуру, врегульовану десятком різного характеру нормативно-правових актів, має суттєве значення для встановлення законності права користування надрами, кваліфікації порушень в сфері надрокористування.

У системі юридичних фактів, які слугують підставами виникнення відносин користування надрами, особливе значення мають дозволи, як визначає їх законодавство – спеціальні дозволи на користування надрами.

При вивченні теми студенти повинні насамперед ознайомитись з нормативно-правовим регулюванням надання надр в користування; детально проаналізувати Порядок надання спеціальних дозволів на користування надрами.

З точки зору наукової доктрини треба уявити поняття, сутність та правову природу спеціального дозволу на користування надрами.

Окремого аналізу потребують підстави надання спеціальних дозволів на користування надрами; суб'єкт надання спеціальних дозволів на користування надрами; порядок надання дозволу; особливості і склад документів, що подаються для отримання спеціального дозволу без проведення аукціону. Окремо слід вивчити особливості організації і проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами.

Увагу слід приділити з'ясуванню і розмежуванню підстав відмови від надання дозволу, продовження (відмови в продовженні) строку дії дозволу, переоформлення дозволу, внесення змін до дозволу, видачі дублікату дозволу, зупинення дії спеціального дозволу. Суттєве правове значення має співвідношення анулювання дозволу на користування надрами та припинення надрокористування, що теж підлягає аналізу.

ТЕМА: ДОЗВІЛЬНА СИСТЕМА У ВІДНОСИНАХ СПЕЦІАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ

Ч. 1 ст. 69 Лісового кодексу України закріплює: «Спеціальне використання лісових ресурсів на виділеній лісовій ділянці проводиться за спеціальним дозволом – лісорубний квиток або лісовий квиток, що видається безоплатно». Функціональне призначення спеціальних дозволів на використання лісових ресурсів відображене в п. 2 Порядку видачі спеціальних дозволів на використання лісових ресурсів. Згідно з цим пунктом лісорубний або лісовий квиток є основним документом, на підставі якого: здійснюється спеціальне використання лісових ресурсів; ведеться облік дозволених до відпуску запасів деревини та інших продуктів лісу, встановлюються строки здійснення лісових користувань та вивезення заготовленої продукції, строки та способи очищення лісосік від порубкових решток, а також облік природного поновлення лісу, що підлягає збереженню; ведеться облік плати, нарахованої за використання лісових ресурсів.

Для з'ясування теми студенти повинні проаналізувати законодавчі та інші нормативно-правові акти, що регулюють підстави і порядок надання дозволів на спеціальне використання лісових ресурсів. Треба пригадати матеріал, вивчений в курсі «Екологічне право України», щодо ознак та різновидів спеціального використання лісових ресурсів.

Слід чітко розмежувати правовий режим надання лісорубних і лісових квитків. Студенти повинні знати підстави та порядок видачі лісорубних квитків; суб'єктів видачі лісорубних квитків; детальну процедуру їх видачі, зокрема, документи, необхідні для одержання лісорубного квитка.

Аналогічно слід вивчити підстави та порядок видачі лісових квитків; підстави їх надання; суб'єкти надання; процедуру, документи, необхідні для одержання лісового квитка.

У процесі аналізу дозвільної процедури у відносинах спеціального використання лісових ресурсів окрему увагу треба приділити підставам і порядку анулювання дозволу і співвідношенню з припиненням права використання лісових ресурсів.

Питання для вивчення:

1. Нормативно-правове регулювання надання надр в користування.
2. Види права користування надрами, максимальні строки користування надрами для різних цілей.
3. Особливості проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами.
4. Підстави відмови від надання дозволу, продовження (відмови в продовженні) строку дії дозволу, переоформлення дозволу, внесення змін до дозволу, видачі дублікату дозволу.
5. Співвідношення анулювання дозволу на користування надрами та припинення надрокористування.
6. Види спеціального використання лісових ресурсів та види документів дозвільного характеру у відносинах використання лісових ресурсів.
7. Підстави та порядок видачі лісорубних квитків.
8. Підстави та порядок видачі лісових квитків.
9. Підстави і порядок анулювання дозволу і припинення права використання лісових ресурсів.

Практичні завдання:

1. Ознайомтесь з судовим рішенням (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/74938445>) та одним з наказів Держгеонадра (<http://www.geo.gov.ua/orders-of-the-state-geonadr/>) на предмет особливостей процедури анулювання спеціального дозволу на користування надрами (які юридичні факти є обов'язкові для забезпечення припинення права надрокористування у випадку вчинення порушень з боку надрокористувача).
2. Проаналізуйте судові рішення (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/73160556>) на предмет аналізу судової практики про відповідальність постійних лісокористувачів за незаконні рубки на територіях земельних лісових ділянок, наданих їм у користування.

Література:

1. Науково-практичний коментар Кодексу України про надра / Г. І. Балюк, А. П. Гетьман, Н. Р. Малишева та ін.; за ред. Г. І. Балюк. Київ : Юрінком Інтер, 2012.
2. Максименцева Н. О. Публічне адміністрування в галузі використання і охорони надр в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.07. Харків, 2018. 40 с.
3. Орленко М. І. Правові засади дозвільної системи в галузі використання та охорони надр в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.06. Київ, 2019. 21 с.
4. Кірін Р., Євстігнєєв А., Виприцький А. Сучасна система законодавства з регулювання дозвільних відносин в сфері користування надрами: стан та проблеми. *Law. State. Technology*. 2022. Вип. 2. С. 8-19. URL: <https://journals.politehnica.dp.ua/index.php/lst/article/view/103>.
5. Кобецька Н. Р. Імплементация положень Директиви ЄС 94/22/ЄС у систему надрового законодавства України. *Екологічне право України*. 2017. № 3–4. С. 26–34. URL: [.http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/3591/1/%d0%9a%d0%be%d0%b1%d0%b5%d1%86%d1%8c%d0%ba%d0%b0_%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f_2017.pdf](http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/3591/1/%d0%9a%d0%be%d0%b1%d0%b5%d1%86%d1%8c%d0%ba%d0%b0_%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f_2017.pdf).
6. Джумагельдієва Г. Д., Кулик М. О. Законодавство про спеціальні дозволи на користування нафтогазовими родовищами в контексті євроінтеграції України. *Економіка та право*.

2016. № 1 (43). С. 94–99. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=AS_P_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=ecprpr_2016_1_15.

7. Дудар М. І. Правові засади погодження надання надр у користування на підставі спеціальних дозволів в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2017. Вип. 42. С. 150–154. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/nvuzhpr_2017_42_36.pdf.

8. Науково-практичний коментар Лісового кодексу України / Г. І. Балюк, А. П. Гетьман, Т.Г. Ковальчук [та ін.]; за заг. ред. Г. І. Балюк. Київ : Юрінком Інтер, 2009.

9. Непийвода В. П. Правове регулювання суспільних відносин щодо лісів у контексті сталого розвитку : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.06. Київ, 2006.

10. Заверюха М. М. Правове регулювання використання та охорони лісів за лісовим та земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.06. Київ, 2017.

11. Соколова А. К. Теоретичні засади становлення та розвитку флористичного права України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.06. Харків, 2013.

12. Леньо Р. В. Перспективні напрями впровадження зарубіжного досвіду в систему управління лісовим господарством України. *Державне управління: теорія та практика*. 2020. № 2. С. 74–86. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej16/txts/12LRVLGU.pdf>.

13. Заверюха М. М. Правова охорона лісів в умовах воєнного часу. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. Вип. 3. С. 164–167. URL: <http://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/view/234/205>.

Нормативно-правові акти:

Кодекс України про надра від 27.07.1994. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80>.

Про нафту і газ : Закон України від 12.07.2001. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2665-14>.

Про затвердження Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України : постанова Кабінету Міністрів України від 21.01.2015 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/32-2015-%D0%BF>.

Про затвердження Положення про Державну службу геології та надр України : постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1174-2015-%D0%BF>.

Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами : постанова Кабінету Міністрів України від 30.05.2011. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/615-2011-%D0%BF>.

Про затвердження порядку проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами : постанова Кабінету Міністрів України від 23.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993-2020-%D0%BF#Text>.

Класифікатор корисних копалин (ККК) ДК 008:2007, прийнятий наказом Держспоживстандарту України 12.12.2007 р. № 357. URL: <http://consultant.parus.ua/?doc=04T8SEBE6A>.

Лісовий Кодекс України в редакції від 8.02.2006. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>

Про затвердження Положення про Державне агентство лісових ресурсів України : постанова Кабінету Міністрів України від 8.10.2014. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/521-2014-%D0%BF>.

Порядок видачі спеціальних дозволів на використання лісових ресурсів : постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 р. № 761. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/761-2007-%D0%BF>.

Про затвердження Санітарних правил в лісах України : постанова Кабінету Міністрів України в редакції від 26.10.2016. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/555-95-%D0%BF>.

Про затвердження Правил поліпшення якісного складу лісів : постанова Кабінету Міністрів України від 12.05. 2007 р. № 724. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/724-2007-п>.

Про затвердження Методичних вказівок з відведення і таксації лісосік, видачі лісорубних квитків та огляду місць заготівлі деревини в лісах Державного агентства лісових ресурсів України : наказ Державного агентства лісових ресурсів України від 21.01.2013 р. № 9. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0009820-13>.

ЗАНЯТТЯ 4 (2 год.).

ТЕМА: ДОЗВІЛЬНА СИСТЕМА У ВІДНОСИНАХ СПЕЦІАЛЬНОГО ВОДОКОРИСТУВАННЯ

Водні ресурси забезпечують усі сфери життя і господарської діяльності людини, значною мірою визначають можливості розвитку промисловості і сільського господарства, розміщення населених пунктів, організації відпочинку та охорони здоров'я людей. Значна частка конфліктів у відносинах використання водних ресурсів пов'язана з недотриманням умов і правил здійснення різних видів водокористування, законності набуття права водокористування. Досконале правове регулювання названих відносин є основою ефективної правореалізації, забезпечення режиму законності у сфері охорони і використання вод.

Ч. 1 ст. 49 Водного кодексу України містить імперативну норму: «Спеціальне водокористування здійснюється на підставі дозволу». Відсутність дозволів при здійсненні забору води з водних об'єктів із застосуванням споруд або технічних пристроїв, використання води та скидання у водні об'єкти забруднюючих речовин, включаючи забір води та скидання забруднюючих речовин із зворотними водами із застосуванням каналів або порушення встановлених ними умов, є підставами для припинення водокористування та застосування до суб'єктів заходів юридичної відповідальності.

Особливості та порядок надання дозволів на спеціальне водокористування повинні аналізуватись на підставі тлумачення норм Водного кодексу України та Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів.

У процесі вивчення діючого правового механізму надання дозволів на спеціальне водокористування слід з'ясувати процедуру надання дозволів: перелік і зміст документів, що подаються для отримання дозволу; суб'єкти його видачі, порядок погодження компетентними органами у визначених Кодексом випадках; строки прийняття рішення. Окремо варто також ознайомитися з вимогами до змісту та структури дозволів на спеціальне водокористування.

Важливим є питання припинення права водокористування. Саме тому окремо слід дослідити механізм анулювання дозволу на спеціальне водокористування, а також підстави і порядок припинення права спеціального водокористування.

Тема: ДОЗВІЛЬНА СИСТЕМА У ВІДНОСИНАХ СПЕЦІАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ТВАРИННОГО СВІТУ

Відповідно до ч. 3 ст. 17 Закону України «Про тваринний світ» спеціальне використання об'єктів тваринного світу здійснюється лише за відповідними дозволами чи іншими документами, що видаються в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Документи дозвільного характеру, які засвідчують

спеціальне використання об'єктів тваринного світу, суттєво відрізняються один від одного, мають різну форму, видаються різними суб'єктами.

У процесі дослідження дозвільної системи у відносинах спеціального використання об'єктів тваринного світу слід пригадати програмовий матеріал навчальної дисципліни «Екологічне право України» та з'ясувати види спеціального використання об'єктів тваринного світу, спеціального використання водних біоресурсів.

Аналіз системи дозвільних документів у відносинах спеціального використання об'єктів тваринного світу має здійснюватися з урахуванням особливостей їх надання для різних видів використання. Зокрема, використання об'єктів тваринного світу в процесі ведення мисливського господарства передбачає необхідність (крім наявності всіх інших документів, що засвідчують право на здійснення полювання) одержання дозволу на добування мисливських тварин. Він, своєю чергою, охоплює такі документи дозвільного характеру як ліцензія, відстрільна картка, дозвіл на селекційний, діагностичний та науковий відстріл. Кожен з названих видів документів повинен бути проаналізований на предмет підстав, порядку, суб'єктів його надання. В окремому порядку отримують дозволи суб'єкти, які здійснюють спеціальне використання диких тварин та інших об'єктів тваринного світу в наукових, культурно-освітніх, виховних, естетичних, комерційних та інших передбачених законодавством цілях, а також з метою утримання та розведення диких тварин у неволі чи напіввільних умовах, отримання продуктів їх життєдіяльності, переселення диких тварин у нові місця перебування та регулювання їх чисельності.

Спеціальне використання водних біоресурсів теж здійснюються на підставі відповідних дозвільних документів, до яких належить дозвіл на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) та дозвіл на спеціальне використання водних біоресурсів за межами юрисдикції України. Порядок видачі відповідних дозволів має стати предметом самостійного аналізу.

Питання для вивчення:

1. Підстави видачі дозволів на спеціальне водокористування. Перелік і зміст документів, що представляються водокористувачем для отримання дозволу на спеціальне водокористування.
2. Особливості дозвільної процедури у відносинах спеціального водокористування.
3. Суб'єкти видачі та погодження дозволів на спеціальне водокористування.
4. Підстави і порядок припинення права спеціального водокористування.
5. Спеціальне використання об'єктів тваринного світу: види, загальний порядок набуття права, види дозвільних документів.
6. Дозволи на добування мисливських тварин: правове регулювання, види, відмінності.
7. Ліцензії та відстрільні картки як різновиди дозволів на добування мисливських тварин.
8. Підстави, види та порядок видачі дозволів на спеціальне використання водних біоресурсів.

Практичні завдання:

1. Ознайомтеся з судовими рішеннями (http://zib.com.ua/ua/116621-vs_zrobiv_visnovok_schodo_vikoristannya_pidzemnih_vod_.html; <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73081513>) в частині дозвільних механізмів і підстав використання підземних вод.

2. Проаналізуйте судове рішення (http://vgsu.arbitr.gov.ua/docs/28_3098451.html) на предмет належного оформлення дозвільних документів на добування мисливських тварин та правових наслідків порушення відповідного порядку.

Література:

1. Науково-практичний коментар Водного кодексу України / Н. О. Багай, Н. Р. Кобецька, І. В. Мироненко та ін.; за заг. ред. Н. Р. Кобецької. Київ : Юрінком Інтер, 2010.

3. Соколова А. К. Проблеми законодавчого забезпечення права водокористування. *Теорія і практика правознавства*. 2013. Вип. 2. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/tipp_2013_2_29.pdf.

4. Коваленко В. В. Судова практика у справах зі спорів, що виникають у відносинах зі збереження, використання та відтворення водних ресурсів. *Правова позиція*. 2020. № 3 (28). С. 91–96. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/4111>.

5. Сердюк О. В. Актуальні правові проблеми використання підземних вод. *Проблеми законності* : акад. зб. наук. пр. Харків, 2011. Вип. 116. С. 160–167. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/8223/1/116_22.pdf.

6. Марусенко Р. І. Деякі проблеми правового режиму свердловин на воду. *Вісник Вищої Ради юстиції*. 2012. № 4 (12). URL: http://www.vru.gov.ua/content/article/visnik12_061.pdf.

7. Чумаченко І. Є. Особливості правового режиму водних об'єктів, що використовуються для потреб гідроенергетики. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2021. № 3. С. 103–108. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2021/18.pdf.

8. Тваринний світ України: правова охорона, використання та відтворення / Г. І. Балюк, О. О. Погрібний, Ю. С. Шемшученко та ін., за заг. ред. Г. І. Балюк. Київ : Юрінком Інтер, 2010.

9. Данилюк Л. Р. Правовий режим мисливських природних ресурсів в Україні : монографія. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2017.

10. Шеховцов В. В. Перспективи формування і розвитку фауністичного законодавства України : монографія. Харків : Право, 2020. 344 с.

11. Овдієнко В. В. Правове регулювання мисливства в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.06. Харків, 2014. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5900/1/Ovdienko_2014.pdf.

12. Проців О. Р. Державне регулювання видачі дозвільних документів на право добування тваринного світу. *Моніторинг та охорона біорізноманіття в Україні: Тваринний світ. Серія : «Conservation Biology in Ukraine»*. Вип. 16. Т. 2. Київ ; Чернівці : Друк Арт, 2020. С. 239–243.

13. Єрмолаєва Т. В. Питання адаптації українського законодавства щодо спеціального використання об'єктів тваринного світу (шляхом здійснення полювання) до вимог Європейського Союзу. *Нове українське право*. 2021. № 3. С. 54–67. URL: <http://www.newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/22>.

14. Шеховцов В. В. Правове забезпечення спеціального використання тваринного світу в Україні. *Екологічне право*. 2020. Вип. 2 С. 27–31. URL: http://www.ecolaw.idpnan.kyiv.ua/archive/2020/2/2_2020.pdf#page=27

Нормативно-правові акти:

Водний Кодекс України від 06.06.1995. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80>.

Про затвердження Положення про Державне агентство водних ресурсів України : постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/393-2014-%D0%BF>.

Про затвердження Порядку погодження та видачі дозволів на спеціальне водокористування : постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2002. URL: [.http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/321-2002-%D0%BF](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/321-2002-%D0%BF)

Класифікатор корисних копалин (ККК) ДК 008:2007, прийнятий наказом Держспоживстандарту України 12.12.2007 р. № 357. URL: <http://consultant.parus.ua/?doc=04T8SEBE6A>.

Про затвердження форми дозволу на спеціальне водокористування та форми нормативного розрахунку водокористування і водовідведення : наказ Мінприроди від 23.06.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0887-17>.

Про тваринний світ : Закон України від 13.12.2001. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2894-14>.

Про мисливське господарство та полювання : Закон України від 22.02.2000. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1478-14>.

Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів : Закон України від 8.07.2011. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3677-17>.

Про затвердження Положення про Державне агентство лісових ресурсів України : постанова Кабінету Міністрів України від 8.10.2014. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/521-2014-%D0%BF>.

Про затвердження Положення про Державне агентство меліорації та рибного господарства України : постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 р. № 895. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/895-2015-%D0%BF>.

Про затвердження Порядку видачі дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів за межами юрисдикції України або відмови в його видачі, переоформлення, видачі дубліката та анулювання зазначеного дозволу : постанова Кабінету Міністрів України від 30.10.2013 р. № 800. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/800-2013-%D0%BF>.

Про затвердження Порядку видачі дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) або відмови в його видачі, переоформлення, видачі дубліката та анулювання зазначеного дозволу : постанова Кабінету Міністрів України від 30.10.2013. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/801-2013-%D0%BF>.

Про затвердження Порядку видачі дозволів на імпорт та експорт зразків видів дикої фауни і флори, сертифікатів на пересувні виставки, реекспорт та інтродукцію з моря зазначених, зразків, які є об'єктами регулювання Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення, в частині осетрових риб і виробленої з них продукції : постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2007. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/953-2007-%D0%BF>

Про затвердження Положення про правила проведення полювань, поводження із зброєю, та порядок видачі ліцензій на добування мисливських тварин : наказ Мінагрополітики України від 17.10.2011. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1211-11>.

Про затвердження Інструкції про селекційний відстріл мисливських тварин : наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 7.02.2014. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0413-14>.

Про затвердження Інструкції про вибіркового діагностичний відстріл мисливських тварин для проведення державної ветеринарно-санітарної експертизи : наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 8.02.2014. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0423-14>.

Про затвердження форм дозволу на імпорт та експорт зразків видів дикої фауни і флори, сертифіката на пересувні виставки, реекспорт та інтродукцію з моря зазначених зразків, які є об'єктами регулювання Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення, та зразка заяви для їх отримання : наказ Мінприроди від 19.02.2012. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0990-12>.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Завдання для самостійної роботи передбачають поглиблене опрацювання окремих тем та конкретних питань на підставі аналізу та вирішення ситуаційних задач.

1. Корпорація «ШЕЛ» звернулась до Міндовкілля із клопотанням про надання дозволу на проведення розробки ділянки надр з метою пошуку та видобутку нафти.

У задоволенні клопотання корпорації було відмовлено. Мотивуючи таку відмову, Міндовкілля зазначило, що: (1) отриманню дозволу повинно передувати набуття прав на відповідну земельну ділянку, чого «ШЕЛ» не зроблено, (2) заявлені «ШЕЛ» види діяльності є окремими видами спеціального використання надр, а тому щодо кожного із них слід отримувати окремий дозвіл та подавати окрему заяву; (3) чинним законодавством не передбачено надання відповідних дозволів нерезидентам; (4) Міндовкілля не видає будь-які дозволи на використання надр, у випадку із видобутком нафти це є компетенцією Міністерства палива і енергетики України.

Корпорація «ШЕЛ» оскаржило відмову Міндовкілля в суд.

Який порядок використання надр для цілей, про які йдеться у задачі? Які документи/дозволи і у якому порядку необхідно отримати для провадження такої діяльності?

Чи обґрунтована відмова Міндовкілля?

2. Державною екологічною інспекцією в Донецькій області під час проведення вибіркової санітарної рубки дерев на ділянці 1169 км. «Великонадольська» в захисних лісових насадженнях Ясинуватської дистанції Донецької залізниці зафіксовано порушення нею вимог природоохоронного законодавства (ст. 18, 51 Лісового кодексу України, ст. 40 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», Санітарних правил в лісах України), а саме – здійснення рубки дерев, які до рубки в природі не висічені, у відсутність технологічних карт та ділянкових стовпів, із залишенням пнів висотою більше ніж 1/3 діаметру, а також без нагляду за проведенням вирубки та перевірки в якості рубки з боку постійного лісокористувача.

Внаслідок цього були зрубані до ступеня припинення росту живі дерева дубу черешчатого в кількості 29 штук. Із зазначених 29 дерев було зрубано 11 дерев, не відведених в рубку і не визначених в лісорубному квитку. Цей факт підтверджується додатковою звіткою сторін, де кількість зрубаних дерев, що не були визначені в лісорубному квитку складає 11 штук та розрахунком вартості шкоди від самовільної рубки дерев дубу черешчатого в кількості 11 штук, наданий Ясинуватською дистанцією захисних лісонасаджень.

Державна екологічна інспекція пред'явила в суді позов до Донецької залізниці про стягнення шкоди заподіяної внаслідок порушення природоохоронного законодавства.

Проаналізуйте вказані порушення відповідно до діючих Санітарних правил в лісах України. Обґрунтуйте необхідність (чи відсутність необхідності) отримання в цьому випадку лісорубного квитка.

3. Сільськогосподарський кооператив «Прогрес» звернувся до центру надання адміністративних послуг щодо надання дозволу на спеціальне водокористування у формі скидання зворотних вод у озеро, розташоване на межі сільськогосподарських угідь кооперативу, а також затвердити ліміти на відповідні скиди. Свою заяву кооператив пояснив виробничою необхідністю, яка полягає у налагодженні ним виробництва овочевих напівфабрикатів.

Кооперативу було відмовлено в наданні дозволу, з вказівкою на те, що озеро, завдяки підземним джерелам, має природні лікувальні властивості, що унеможливує його використання в будь-яких інших цілях.

Кооператив оскаржив відмову в судовому порядку, вказавши, що будь-яких належних підтверджень того, що озеро має лікувальні властивості, немає, а тому відмова є неправомірною.

Який порядок віднесення водних об'єктів до тих, що мають природні лікувальні властивості? Який порядок та правовий режим використання таких об'єктів?

4. Державним екологічним інспектором складений протокол про вчинення адміністративного правопорушення та накладений штраф за ч. 1 ст. 85 КУпАП за порушення вимог п. 1 ст. 20 Закону України «Про мисливське господарство та полювання» – за здійснення полювання без відповідних дозвільних документів, а саме, відстрільної картки на право полювання у відповідних мисливських угіддях.

Громадянин здійснював полювання на території Саражинецької сільської ради Погребищенського району Вінницької області, що є мисливськими угіддями Погребищенського РО УТМР. При перевірці ним пред'явлена відстрільна картка, видана Вінницьким обласним комунальним спеціалізованим лісгосподарським підприємством «Віноблагроліс». Він пояснив, що не знав, що ця територія є мисливськими угіддями Погребищенського РО УТМР, оскільки ніяких розмежувальних знаків між цими угіддями немає.

Які документи повинна мати із собою особа при здійсненні полювання? Чи зазначаються у відстрільній картці мисливські угіддя, на які вона поширюється? Чи впливає на встановлення факту порушення правил полювання те, що не було впольовано жодну тварину?

Вирішіть спір.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1. Дозвільна система є проявом: 1) спеціального господарсько-правового режиму; 2) конституційно-правового режиму; 3) адміністративного режиму; 3) еколого-правового режиму.

2. Дозвільна система: 1) сприяє впорядкуванню суспільних відносин; 2) підтверджує законність окремих дій (діяльності); 3) регламентує конкретні параметри поведінки суб'єктів; 4) всі ознаки вірні.

3. Сукупність урегульованих законодавством відносин, які виникають між дозвільними органами, адміністраторами та суб'єктами господарювання у зв'язку з видачею документів дозвільного характеру, переоформленням, анулюванням документів дозвільного характеру – це: 1) дозвільна система; 2) ліцензування господарської діяльності; 3) дозвільна систему у сфері господарської діяльності; 4) дозвільна система у сфері використання природних ресурсів.

4. Об'єктами, на які видаються документи дозвільного характеру, можуть бути: 1) природні ресурси; 2) предмети чи послуги; 3) будівлі; 4) все вищенаведене.

5. Засіб державного регулювання провадження видів господарської діяльності, спрямований на забезпечення безпеки та захисту економічних і соціальних інтересів держави, суспільства, прав та законних інтересів, життя і здоров'я людини, екологічної безпеки та охорони навколишнього природного середовища – це: 1) ліцензування видів господарської діяльності; 2) ліцензійна діяльність; 2) дозвільна система у сфері господарської діяльності; 4) дозвільно-ліцензійна діяльність.

6. Відповідно до Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» ліцензуванню підлягають такі види господарської діяльності щодо використання природних ресурсів: 1) промисловий вилов водних біоресурсів за межами юрисдикції України; 2) промислове мисливство; 3) промислова рубка лісу; 4) спеціальне водокористування.

7. Метою дозвільної системи у сфері використання природних ресурсів є: 1) забезпечення охорони і раціонального використання природних ресурсів; 2) оптимальний розподіл природних ресурсів; 3) окреслення меж, критеріїв та умов здійснення природокористування; 4) всі вищезазначені відповіді правильні.

8. До функцій дозвільної системи у сфері використання природних ресурсів можна віднести: 1) природоохоронну; 2) нормативну; 2) відбіркову; 4) всі вищезазначені відповіді правильні.

9. Дозвільні документи, що видаються за підсумками попередньої оцінки можливостей суб'єкта на здійснення конкретного виду природокористування: 1) посвідчують здатність та надають право на його здійснення; 2) закріплюють спеціальну правосуб'єктність природо користувача; 3) визначають кількісні та якісні характеристики природних об'єктів (їх частин), користування якими буде здійснюватись; 4) виконують всі названі функції.

10. Документ дозвільного характеру може мати форму: 1) висновку; 2) дозволу; 3) рішення; 4) будь-яку з названих.

11. Природоресурсні дозволи виступають: 1) правовими формами передачі права користування визначеною частиною природного об'єкта; 2) правоустановчими документами, з якими пов'язується виникнення права природокористування; 3) установлюють умови природокористування з урахуванням особливостей певної діяльності; 4) всі вищезазначені відповіді правильні.

12. Законодавство України закріплює: 1) можливість вільного обігу (переуступки) природоресурсних дозволів; 2) не можливість вільного обігу (переуступки) природоресурсних дозволів; 3) можливість переуступки природоресурсних дозволів за згодою власника природного об'єкту; 4) чітко закріпленій перелік випадків вільного обігу (переуступки) природоресурсних дозволів.

13. Детально регламентований послідовний порядок дій дозвільних органів, спрямований на видачу природоресурсних дозволів, а також на здійснення погодження, отримання висновків тощо, які передують отриманню природоресурсних дозволів, переоформлення, продовження дії, зупинення, поновлення, видачу дублікатів чи анулювання відповідних дозвільних документів – це: 1) дозвільна система у сфері використання природних ресурсів; 2) дозвільне провадження; 3) ліцензування використання природних ресурсів; 4) дозвільна адміністративна процедура щодо використання природних ресурсів.

14. До обов'язкових стадій дозвільного провадження щодо використання природних ресурсів відноситься: 1) погодження видачі дозволу; 2) перереєстрація дозволу; 3) прийняття рішення про видачу дозволу; 4) анулювання дозволу.

15. До факультативних стадій дозвільного провадження щодо використання природних ресурсів відноситься: 1) погодження видачі дозволу; 2) звернення суб'єкта за отриманням дозволу; 3) прийняття рішення про видачу дозволу; 4) розгляд звернення суб'єкта за отриманням дозволу.

16. Підставою для звернення дозвільного органу до адміністративного суду з позовом про анулювання документу дозвільного характеру може бути: 1) припинення юридичної особи, яка отримала дозвільний документ; 2) звернення суб'єкта господарювання із заявою про анулювання документа дозвільного характеру; 3) встановлення факту надання в заяві про видачу документа дозвільного характеру, недостовірної інформації; 4) будь-яка з названих підстав.

17. Справи про анулювання, оскарження анулювання документів дозвільного характеру розглядаються: 1) господарськими судами; 2) адміністративними судами; 3) загальними судами; 4) будь-яким з названих, залежно від суб'єкта звернення.

18. Постійно діючий робочий орган або виконавчий орган (структурний підрозділ) органу місцевого самоврядування або місцевої державної адміністрації, в якому надаються адміністративні послуги – це: 1) дозвільний центр; 2) адміністративний центр; 3) центр надання адміністративних послуг; 4) інформаційно-сервісний центр.

19. Інформаційна картка адміністративної послуги містить інформацію про: 1) результат надання адміністративної послуги; 2) етапи опрацювання звернення про надання адміністративної послуги; 3) відповідальну посадову особу надання адміністративної послуги; 4) структурні підрозділи, відповідальні за етапи (дію, рішення).

20. Технологічна картка адміністративної послуги містить інформацію про: 1) результат надання адміністративної послуги; 2) порядок надання адміністративної послуги; 3) платність або безоплатність адміністративної послуги; 4) перелік документів, необхідних для отримання адміністративної послуги.

21. Заява на отримання адміністративної послуги подається: 1) в письмовій формі; 2) в усній формі; 3) в електронній формі; 4) в будь-якій з названих.

22. Офіційним джерелом інформації про надання адміністративних послуг в Україні є: 1) Єдиний інформаційно-адміністративний портал; 2) Єдиний державний портал адміністративних послуг; 3) Єдиний державний інформаційний портал; 4) Єдиний державний вебпортал електронних послуг.

23. Спеціальний дозвіл на користування надрами необхідний для здійснення: 1) всіх видів користування надрами; 2) всіх, крім користування надрами на умовах угод про розподіл продукції; 3) всіх, крім користування надрами для геологічного вивчення; 4) всіх, крім користування надрами для створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення.

24. Спеціальні дозволи на користування надрами видаються: 1) Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України; 2) територіальними органами Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України; 3) Державною службою геології та надр України; 4) Державною геологічною службою України.

25. За загальним правилом максимальний строк користування надрами для видобування корисних копалин не повинен перевищувати: 1) 5 років; 2) 10 років; 3) 15 років; 4) 20 років.

26. Максимальний строк користування надрами для будівництва та експлуатації підземних сховищ нафти чи газу не повинен перевищувати: 1) 15 років; 2) 20 років; 3) 30 років; 4) 50 років.

27. Дозвіл на створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення в частині їх геологічного вивчення і збереження надаються: 1) на 50 років; 2) на 70 років; 3) на 100 років; 4) без обмеження строку дії.

28. Без проведення аукціону спеціальний дозвіл на користування надрами надається: 1) для будівництва та експлуатації підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин; 2) для створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення; 3) для виконання угод про розподіл продукції; 4) у всіх названих випадках.

29. Надання надр у користування погоджується з відповідними районними, міськими, селищними, сільськими радами у випадках: 1) укладення угод про розподіл продукції; 2) користування ділянками надр, що містять корисні копалини місцевого значення; 3) коли надрокористувачами виступають відповідні комунальні підприємства; 4) у всіх названих випадках.

30. Надання надр у користування погоджується з Міндовкілля: 1) для створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення; 2) у випадках видобування корисних копалин загальнодержавного значення; 3) щодо всіх видів користування надрами; 4) таке погодження не передбачене.

31. У спеціальному дозволі на користування надрами зазначається: 1) вид корисної копалини її запаси на час надання дозволу; 2) мета користування надрами; 3) строк дії дозволу; 4) всі названі відомості.

32. Продовження строку дії дозволу на геологічне вивчення корисних копалин місцевого значення може здійснюватися: 1) не більше двох раз підряд; 2) не більше одного разу; 3) необмежену кількість разів; 4) таке продовження не допускається.

33. Підставами для прийняття рішення про відмову в наданні дозволу є: 1) подання заявником документів не в повному обсязі; 2) виявлення у поданих документах недостовірних даних; 3) невідповідність документів, поданих заявником, вимогам законодавства; 4) всі названі підстави.

34. Підставами припинення права користування надрами є: 1) невідповідність документів, поданих заявником, вимогам законодавства; 2) негативний висновок експертизи щодо результатів геологічного вивчення надр; 3) використання надр не для тієї мети, для якої їх було надано; 4) всі названі підстави.

35. Продаж спеціальних дозволів на користування надрами здійснюється шляхом проведення: 1) тендерів; 2) конкурсів; 3) торгів; 4) аукціонів.

36. Організатором аукціону з продажу спеціальних дозволів на користування надрами виступає: 1) Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України; 2) Державна комісія України по запасах корисних копалин; 3) оператор електронного майданчика, який уклав з Держгеонадрами договір про проведення аукціону; 4) Державна служба геології та надр України.

37. Оголошення про проведення аукціону розміщується Держгеонадрами: 1) в газеті «Урядовий кур'єр»; 2) в газеті «Голос України»; 3) на офіційному веб-сайті Держгеонадр; 4) у вебпорталі «Дія».

38. Аукціон щодо кожної ділянки надр відбувається за умови реєстрації не менш як: 1) одного покупця на придбання дозволу; 2) двох покупців на придбання дозволу; 3) трьох покупців на придбання дозволу; 4) чотирьох покупців на придбання дозволу.

39. Дозвіл на геологічне вивчення ділянок надр корисних копалин місцевого значення надаються: 1) на 5 років; 2) на 1 рік; 3) на 3 роки; 4) 4 роки.

40. До заготівлі другорядних лісових матеріалів належить: 1) заготівля сіна; 2) заготівля пнів; 3) заготівля дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід; 4) заготівля очерету.

41. До заготівлі другорядних лісових матеріалів не належить: 1) заготівля живиці; 2) заготівля пнів; 3) заготівля кори; 4) заготівля очерету.

42. До побічних лісокористувань належить: 1) заготівля деревних соків; 2) заготівля лубу; 3) заготівля деревної зелені; 4) заготівля сіна.

43. Лісорубний або лісовий квиток є основним документом, на підставі якого: 1) здійснюється спеціальне використання лісових ресурсів; 2) ведеться облік дозволених до відпуску запасів деревини та інших продуктів лісу; 3) ведеться облік рентної плати, за використання лісових ресурсів; 4) реалізуються всі названі види діяльності.

44. Лісорубний квиток видається на здійснення: 1) всіх видів спеціального використання лісових ресурсів; 2) заготівлі деревини в порядку рубок; 3) заготівлі другорядних лісових матеріалів; 4) ведення лісового господарства.

45. Лісовий квиток видається на: 1) заготівлю другорядних лісових матеріалів; 2) здійснення побічних лісових користувань; 3) використання корисних властивостей лісів на умовах короткострокового тимчасового користування; 4) всі перераховані види користування.

46. Лісовий квиток видається на: 1) заготівлю другорядних лісових матеріалів; 2) заготівлю деревини в порядку рубок; 3) всі види спеціального використання лісових ресурсів; 4) ведення лісового господарства.

47. Лісорубний квиток видається: 1) Державним агентством лісових ресурсів України; 2) територіальними органами Державного агентства лісових ресурсів України; 3) обласними державними адміністраціями щодо лісів державної власності; 4) територіальними органами Міндовкілля.

48. Лісовий квиток щодо використання лісових ресурсів у лісах державної власності видається: 1) обласними державними адміністраціями; 2) територіальними органами Державного агентства лісових ресурсів України; 3) обласними радами; 4) державними лісогосподарськими підприємствами – постійними користувачами лісів.

49. Для видачі лісового квитка лісокористувачі подають: 1) заявку на використання лісових ресурсів, встановленої форми; 2) заявку з обґрунтуванням потреби в здійсненні спеціального використання лісових ресурсів; 3) заявку та розрахункову лісосіку; 4) заявку та обґрунтування лімітів спеціального використання лісових ресурсів.

50. Передача лісового квитка іншому лісокористувачеві: 1) не допускається; 2) може здійснюватися власником лісів або постійним лісокористувачем, які видали квиток, на підставі письмової заяви; 3) можлива за письмовою згодою користувача лісових ресурсів; 4) може здійснюватися за погодженням з територіальними органами Державного агентства лісових ресурсів України.

51. Спеціальне водокористування – це: 1) пропуск води через гідровузли (крім гідроенергетичних); 2) забір води з водних об'єктів із застосуванням споруд або технічних пристроїв; 3) видобування корисних копалин і водних рослин; 4) прокладання трубопроводів і кабелів.

52. Не належать до спеціального водокористування: 1) пропуск води через гідровузли (крім гідроенергетичних); 2) подача води водокористувачам у маловодні регіони; 3) виконання будівельних, днопоглиблювальних і вибухових робіт; 4) всіх вище названих видів діяльності.

53. Дозвіл на спеціальне водокористування у разі використання води водних об'єктів загальнодержавного значення видається: 1) територіальними органами Міндовкілля; 2) територіальними органами Держводагенства; 3) обласними радами; 4) обласними державними адміністраціями.

54. Погодження дозволу на спеціальне водокористування, в разі використання водних об'єктів віднесених до категорії лікувальних, здійснюється: 1) Кабінетом Міністрів України; 2) Міністерством охорони здоров'я України; 3) Мініс-

терством захисту довкілля та природних ресурсів України; 4) Держаним агентством курортної справи України.

55. Держані органи, що здійснюють погодження надання дозволу на спеціальне водокористування, зобов'язані надати висновок щодо можливості його видачі протягом: 1) 10 днів з дня одержання копій документів; 2) 15 днів з дня одержання копій документів; 3) 20 днів з дня одержання копій документів; 4) одного місяця з дня одержання копій документів.

56. У разі ненадання протягом встановленого строку визначеними державними органами висновку щодо можливості видачі дозволу на спеціальне водокористування: 1) водокористувач може звернутися в суд про зобов'язання їх надати такий висновок; 2) суб'єкту відмовляється у видачі дозволу; 3) рішення приймають вищестоящі органи; 4) вважається, що відповідні органи не заперечують проти видачі такого дозволу.

57. Видача або надання відмови у видачі дозволу на спеціальне водокористування здійснюється протягом: 1) 10 календарних днів з дня надходження заяви та документів, необхідних для видачі дозволу; 2) 15 календарних днів з дня надходження заяви та документів, необхідних для видачі дозволу; 3) 20 календарних днів з дня надходження заяви та документів, необхідних для видачі дозволу; 4) 30 календарних днів з дня надходження заяви та документів, необхідних для видачі дозволу.

58. До заяви для одержання дозволу на спеціальне водокористування додається: 1) обґрунтування потреби у воді; 2) опис та схема місць забору води та скиду зворотних вод; 3) нормативи гранично допустимого скидання (гдс) забруднюючих речовин у водні об'єкти; 4) всі перераховані матеріали.

59. Негативний висновок відповідних державних органів про можливість здійснення спеціального водокористування є підставою для: 1) відстрочки у видачі дозволу; 2) відмови у видачі дозволу; 3) анулювання виданого дозволу; 4) визнання дозволу недійсним.

60. Підставою для анулювання дозволу шляхом звернення органу, що видав дозвіл на спеціальне водокористування, до адміністративного суду є: 1) звернення водокористувача із заявою про анулювання дозволу на спеціальне водокористування; 2) визнання водного об'єкта таким, що має особливе державне значення, наукову, культурну чи лікувальну цінність; 3) виникнення необхідності першочергового задоволення питних і господарсько-побутових потреб населення; 4) всі названі підстави.

61. Орган, що видав дозвіл на спеціальне водокористування, анулює його у разі: 1) визнання водного об'єкта таким, що має особливе державне значення, наукову, культурну чи лікувальну цінність; 2) виникнення необхідності першочергового задоволення питних і господарсько-побутових потреб населення; 3) встановлення факту подання в заяві та документах, що додаються до неї, недостовірної інформації; 4) передачі водогосподарських споруд іншим водокористувачам.

62. Короткострокове спеціальне водокористування не повинно перевищувати: 1) 1 року; 2) 2 років; 3) 3 років; 4) 5 років.

63. Довгострокове спеціальне водокористування не повинно перевищувати: 1) 10 років; 2) 25 років; 3) 30 років; 4) 50 років.

64. Строк спеціального водокористування може бути продовжено на: 1) період, що не перевищує відповідно короткострокового (3 роки) або довгострокового (25 років) водокористування; 2) 5 років; 3) період, що визначається органом, який видав відповідний дозвіл; 4) на 1 рік.

65. Вид спеціального використання тваринного світу шляхом добування мисливських тварин, що перебувають у стані природної волі або утримуються в напіввільних умовах у межах мисливських угідь – це: 1) полювання; 2) добування диких тварин; 3) мисливство; 4) спеціальне використання диких тварин.

66. Добування водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах визначається як: 1) рибництво; 2) рибальство; 3) любительське рибальство; 4) промислове рибальство.

67. Дії людини, спрямовані на вистежування, переслідування з метою добування і саме добування (відстріл, відлов) мисливських тварин, що перебувають у стані природної волі або утримуються в напіввільних умовах визначаються як: 1) мисливство; 2) добування мисливських тварин; 3) полювання; 4) спеціальне використання об'єктів тваринного світу.

68. Документ (ліцензія, відстрільна картка, дозвіл на селекційний, діагностичний та науковий відстріл), який дає право на добування (в тому числі відлов) дикої тварини (тварин), а також право на використання (транспортування, перенесення, зберігання) продукції полювання – це: 1) дозвіл на добування; 2) ліцензія на добування; 3) дозвіл на спеціальне використання диких тварин та інших об'єктів тваринного світу; 4) посвідчення на право здійснення полювання.

69. Безоплатне добування (вилов) водних біоресурсів у порядку загального використання, у дозволенних обсягах, для особистих потреб (без права реалізації) знаряддями вилову, встановленими для цього правилами рибальства – це: 1) рибальство; 2) любительське рибальство; 3) загальне рибальство; 4) особисте рибальство.

70. До дозволів на добування Законом України «Про мисливське господарство та полювання» віднесені: 1) ліцензії; 2) дозволи на селекційний відстріл; 3) дозволи на діагностичний відстріл; 4) всі названі види.

71. Дозволом на добування мисливських тварин є: 1) мисливський квиток; 2) відстрільна картка; 3) дозвіл на спеціальне використання диких тварин; 4) жоден з названих документів.

72. Відстрільні карти видаються: 1) обласними радами за погодженням з органами лісового господарства; 2) державними органами лісового господарства; 3) державними органами охорони навколишнього природного середовища; 4) користувачами мисливських угідь.

73. За ліцензією здійснюється полювання на: 1) пернату дичину; 2) вовка; 3) кабана, 4) лисицю.

74. За відстрільною карткою здійснюється полювання на: 1) вовка; 2) кабана, 3) козулю; 4) бобра.

75. Дозвільний документ у відносинах ведення мисливського господарства та полювання, який дає право на добування однієї особини тварини певного виду, що зазначена в ньому називається: 1) спеціальний дозвіл на добування; 2) ліцензія; 3) відстрільна картка; 4) сертифікат на добування.

76. Вартість виданих на полювання ліцензій повертається у випадку: 1) якщо тварина за ліцензією в цей день не була відстріляна; 2) якщо мисливець відмовився від полювання; 3) якщо у межах відповідних угідь були введені карантинні обмеження на полювання; 4) у всіх названих випадках.

77. Дозвіл на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах для здійснення промислового рибальства видається: 1) Державним агентством рибного господарства України; 2) територіальним органом Держрибагенства; 3) Міндовкілля; 4) територіальним органом Міндовкілля.

78. Дозвіл на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) видається протягом: 1) п'яти робочих днів з дня подання суб'єктом господарювання пакета документів, необхідних для одержання дозволу; 2) десяти робочих днів з дня подання суб'єктом господарювання пакета документів, необхідних для одержання дозволу; 3) п'ятнадцяти робочих днів з дня подання суб'єктом господарювання пакета документів, необхідних для одержання дозволу; 4) тридцяти робочих днів з дня подання суб'єктом господарювання пакета документів, необхідних для одержання дозволу.

79. Строк дії дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) становить: 1) 1 рік; 2) 2 роки; 3) 3 роки; 4) 5 років.

80. Дозвіл на спеціальне використання водних біоресурсів за межами юрисдикції України видається: 1) Державним агентством рибного господарства України; 2) територіальним органом Держрибагенства; 3) Міндовкілля; 4) Кабінетом Міністрів України.

81. Добування (збирання) тварин і рослин, занесених до Червоної книги України, здійснюється: 1) тільки для наукових і селекційних цілей; 2) у виняткових випадках для промислових цілей; 3) для лікувально-оздоровчих цілей; 4) для всіх названих цілей.

82. Добування (збирання) тварин і рослин, занесених до Червоної книги України, здійснюється за дозволом, що видається: 1) Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України; 2) територіальними органами Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України; 3) Кабінетом Міністрів України; 4) Міністерством аграрної політики та продовольства України.

83. Дозволи на добування (збирання) тварин і рослин, занесених до Червоної книги України видаються: 1) виключно юридичним особам України; 2) фізичним і юридичним особам України; 3) науковим організаціям; 4) державним природоохоронним органам.

84. Клопотання про отримання дозволу на добування (збирання) тварин і рослин, занесених до Червоної книги України розглядаються протягом: 1) 10 днів; 2) 15 днів; 3) 20 днів; 4) місяця.

85. Території та об'єкти природно-заповідного фонду відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд України» можуть використовуватися: 1) у природоохоронних цілях; 2) у науково-дослідних цілях; 3) в оздоровчих та інших рекреаційних цілях; 4) у всіх названих цілях.

86. Дозвіл на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення ви-

дається: 1) Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України; 2) територіальними органами Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України; 3) Кабінетом Міністрів України; 4) обласними державними адміністраціями.

87. Дозвіл на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення видається: 1) територіальними органами Держлісагенства; 2) територіальними органами Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України; 3) місцевими радами; 4) Державною службою заповідної справи.

88. Строк дії дозволу на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду становить: 1) 1 рік; 2) 3 роки; 3) 5 років; 4) визначається органом, що його видав.

89. Дозвіл на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду видається протягом: 1) 10 днів з дня подачі клопотання; 2) 15 днів з дня подачі клопотання; 3) 20 днів з дня подачі клопотання; 4) місяця з дня подачі клопотання.

90. Підставами для анулювання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів є: 1) різке погіршення стану навколишнього природного середовища внаслідок природокористування; 2) ліквідація підприємства, установи або організації, яка отримала дозвіл; 3) порушення умов природокористування та режиму території природно-заповідного фонду; 4) всі названі підстави.

Навчальне електронне видання

КОБЕЦЬКА Надія Романівна

**ДОЗВІЛЬНА СИСТЕМА
У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ:
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ**

**для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи
здобувачів вищої освіти заочної форми навчання
спеціальності 081 Право**

Видання в авторській редакції

Підп. до друку 10.09.2023. Формат 60x84/₁₆.
Гарнітура «Times New Roman». Вид. арк. 1,9.

Видавець
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
76018, м. Івано-Франківськ, вул. С. Бандери, 1,
тел. 75–13-08, e-mail: vdvcit@pnu.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7616 від 26.05.2022